Tarihin Peşinde / The Pursuit of History
ULUSLARARASI TARİH ve SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ
INTERNATIONAL PERIODICAL FOR HISTORY AND SOCIAL RESEARCH

Araştırma Makalesi / **Research Article**
Doi:

"Cumhuriyet Gazetesi'ne Göre Türkiye'de 14 Mayıs 1950 Genel Seçimleri "

14 May 1950 General Elections in Turkey Through Cumhuriyet Newspaper

■ Rezzan YÜCER *

ÖZ

Bu çalışma, 14 Mayıs 1950 Genel Seçimleri çerçevesinde Cumhuriyet gazetesinin seçimleri partiler nezdinde nasıl değerlendirdiğini ve bu süreç içerisinde gazetenin siyasi ortamdaki konumunun nasıl şekil aldığını ortaya koymayı amaçlar. Cumhuriyet gazetesi, 29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyet'in ilan edilmesinden altı ay sonra Mustafa Kemal Atatürk'ün Yunus Nadi'ye verdiği destekle kurulmuştur. Gazete, Türkiye'nin yaşadığı olumsuz siyasi gelişmelerden etkilenmiş ve gerek dönemin şartlarına göre gerekse Hükümetin basına karşı tutumuna göre kamuoyunda yerini muhafaza etmeye çalışmıştır. Ancak Cumhuriyet Halk Partisi Hükümeti tarafından basına getirilen sansür zaman içinde gazetenin Hükümete karşı sert tavırlar sergilemesine sebep olmuştur. Çalışmada; başta Cumhuriyet gazetesi haberlerinden ve gazete yazarlarının köşe yazılarından olmak üzere dönemin siyasi olaylarına ışık tutan Cumhuriyet Arşivi belgeleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi tutanakları ve diğer bilimsel kaynaklardan yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: 14 Mayıs 1950 Genel Seçimleri, Cumhuriyet Gazetesi, Nadir Nadi, Demokrat Parti, Cumhuriyet Halk Partisi

Abstract

This study aims to reveal how Cumhuriyet newspaper evaluated the elections in relation to the political parties in the context of the May 14, 1950 General Elections and how the newspaper's position within the political landscape evolved during this period. Cumhuriyet newspaper was founded six months after the proclamation of the Republic on October 29, 1923, with Mustafa Kemal Atatürk's support for Yunus Nadi. The newspaper was influenced by the negative political developments in Turkey and attempted to maintain its position in the public eye, both in light of the prevailing circumstances of the period and the government's attitude towards the press. However, the censorship imposed on the press by the Republican People's Party government led the newspaper to adopt a harsh stance against the government over time. The study utilizes primarily Cumhuriyet newspaper news reports and columns, as well as documents from the Republic Archives, which shed light on the political events of the period, the minutes of the Turkish Grand National Assembly, and other scholarly sources.

Keywords: 14 May 1950 General Elections, Cumhuriyet Newspaper, Nadir Nadi, Democrat Party, Republican People's Party

SORUMLU YAZARLAR/CORRESPONDING AUTHOR

Rezzan YÜCER
Bağımsız Araştırmacı, Konya/Türkiye.
E-posta/E-mail: rezzanyucer@hotmail.com

Başvuru/Submitted: 18.09.2024
Son Revizyon/Last Revision Received: 28.01.2025
Kabul/Accepted: 02.02.2025

ATIF/CITATION:
Rezzan, YÜCER "Cumhuriyet Gazetesi'ne Göre Türkiye'de 14 Mayıs 1950 Genel Seçimleri " Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, S. 34, (2025), 135-146

* Dr., Bağımsız Araştırmacı, , rezzanyucer@hotmail.com ORCİD ID: 0000-0003-1342-2483

Giriş

Türkiye Cumhuriyeti'nin geçirdiği değişimler ve ülke içerisinde yaşanılan siyasi olaylar ülkenin yayın politikasını Cumhuriyet gazetesi de içinde olmak üzere etkilemiştir. Cumhuriyet gazetesi, kurulduğu günden itibaren İkinci Dünya Savaşı'na kadarki geçen süre zarfında Cumhuriyet Halk Partisi ile düşünce ve fikir açısından aynı paralellikte yayın hayatını sürdürmüştür. Ancak gazete, İkinci Dünya Savaşıyla birlikte ülkenin geçtiği zor dönemden etkilenerek Hükümetin aleyhinde yazılar yayımlamaya başlamıştır. Bu sebepten ötürü gazete, Hükümet tarafından sansürle cezalandırılmıştır. Çok partili siyasi hayatla birlikte Cumhuriyet gazetesi, basın özgürlüğünü savunan Demokrat Parti ile yakın bir çizgide yayın hayatını sürdürmeye başlamıştır.

1.14 Mayıs 1950 Genel Seçimleri Öncesi Demokrat Parti'nin Muhalefet Yılları

Demokrat Parti'nin kurulması Türkiye'nin siyasi hayatında dönüm noktası olmuştur. İsmet İnönü, Demokrat Parti'yi denetleyebileceği bir muhalefet partisi olarak gördüğü için desteklemiştir.[1] 26 Mayıs 1946 tarihinde Belediye Seçimleri gerçekleşmiş ve bu seçimlerde Demokrat Parti yer almamıştır. Seçimlerde Cumhuriyet Halk Partisi, Demokrat Parti'yi ve Millet Partisi'ni siyasi ortamda kötülük yapmakla suçlarken, Demokrat Parti de Cumhuriyet Halk Partisi'ni seçimlere hile karıştırmakla suçlamıştır.[2] Yerel Seçimler tartışmalar ile sonuçlanmış, Cumhuriyet Halk Partisi seçimlere tek başına katıldığı için seçimden de galip ayrılmıştır. 10 Haziran 1946 tarihinde ise Cumhuriyet Halk Partisi Meclis Grubu toplanmış ve Genel Seçimlerin 21 Temmuz 1946 tarihinde yapılacağını duyurmuştur.[3]

18 Haziran 1946 tarihinde Demokrat Parti *"ülkenin yüksek çıkarları için"* seçimlere katılmaya karar vermiştir. Bu karar beraberinde sıkı bir seçim hazırlığını da getirmiştir. Demokrat Parti ileri gelenleri Batı Anadolu'da mitingler yaparak halka seçildikleri zaman gerçekleştirecekleri icraatları anlatıp, oy istemişlerdir.[4]

21 Temmuz 1946 tarihinde Türkiye'de çok partili ve tek dereceli Genel Seçim gerçekleşmiştir. Seçim Cumhuriyet Halk Partisi'nin galibiyeti ile sonuçlanmıştır. 24 Temmuz 1946 tarihinde açıklanan Genel Seçim sonuçlarına göre; Cumhuriyet Halk Partisi üç yüz doksan beş milletvekili, Demokrat Parti altmış dört milletvekili ve Bağımsızlar altı milletvekili çıkarmıştır.[5] Genel Seçimlerden sonra Hükümetin uyguladığı politikalar ülke genelinde oldukça gergin bir havanın yaşanmasına sebep olmuştur. Dönemin Başbakanı Recep Peker Adnan Menderes'i bütçe ile ilgili yaptığı konuşmalarından dolayı eleştirmiştir. İçişleri Bakanı'nın Demokrat Parti'yi komünist olmakla suçlaması Demokrat Parti ile Cumhuriyet Halk Partisi arasındaki gerilimi artırmıştır.[6] Demokrat Parti'nin Belediye Seçimlerine katılmaması ve seçimin demokratik olmaması sadece ulusal basında değil uluslararası basında da Cumhuriyet Halk Partisi'ne bazı eleştiriler getirmiştir. Demokrat Parti ile Cumhuriyet Halk Partisi arasındaki tartışmalara son vermek amacıyla Celal Bayar ve İsmet İnönü baş başa

---

1 Emin Kirman, *Çok Partili Döneme Geçiş Süreci ve Türk Siyasal Kültüründe Muhalefet Olgusunun Gelişimi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2006, s. 84-85.

2 Çağatay Benhür, "1945-1946 Yıllarında Türkiye'de Politik Gelişmelere Genel Bir Bakış", *Journol of Qafqaz University*, S. 24, (2008), s. 37.

3 Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye'de Siyasal Partiler (İkinci Meşrutiyet Dönemi 1908-1918)*, 1. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul 2007, s. 657.

4 Tunaya, *age*., s. 657-658.

5 Hüseyin Şeyhanlıoğlu, *Türk Siyasal Muhafazakarlığının Kurumsallaşması ve Demokrat Parti*, Kadim Yayınları, Ankara 2011, s. 173.

6 Tunaya, *age*., s. 658.

görüşerek partiler ile ilgili bazı kararlar almışlardır. Bu kararlar tarihte *"12 Temmuz Beyannamesi"* (12 Temmuz 1947) olarak adlandırılmıştır. Beyannamede, İsmet İnönü Demokrat Parti'nin haklarını savunmuş ve iktidar ile muhalefet arasındaki husumeti bitirmek istemiştir.[7] Bu beyanname, Demokrat Parti'de ve Cumhuriyet Halk Partisi'nde bazı değişikliklerin yaşanmasına sebep olmuştur. Bu değişiklik Recep Peker Hükümeti'nin istifası ve yerine Hasan Saka Hükümeti'nin kurulması ile kendini göstermiştir. Altmış dört milletvekilinden otuz biri Demokrat Parti'den ayrılmış ve ayrılan milletvekilleri 20 Temmuz 1948 tarihinde Millet Partisi'ni kurmuşlardır.[8]

2. Cumhuriyet Halk Partisi'nin Basına Karşı Tutumu

Batılı ülkelerin İkinci Dünya Savaşı'nı kazanması, tek parti sistemi ile yönetilen Türkiye'de halkın siyasal yaşama bakış açısını değiştirmiştir. Senelerdir tek parti ile yönetilen bir ülkede ve İkinci Dünya Savaşı'ndan dolayı sıkıyönetim altında yaşayan halkın savaş bittikten sonra demokrasi ve özgürlük kavramlarını sıkça dile getirdiğini görmekteyiz. Bu dönemde aralarında iktidar partisinin yayın organı olan Ulus gazetesinin de içinde yer aldığı bazı gazeteler yönetime karşı eleştirilerde bulunmuşlardır.[9]

Cumhuriyet Halk Partisi'nin basına karşı tutumunu incelediğimizde;

Tek partili siyasi sistemde Cumhuriyet Halk Partisi'nin, basına çeşitli sebeplerle yasaklar koyduğunu görürüz. Özellikle muhalif basına karşı uygulanan yasaklar yasal sınırları aşmış, Hükümet yanlılarının sert tutumlarıyla da kendini göstermiştir. 4 Aralık 1945 tarihinde Tan gazetesi basılmıştır. Sovyet yanlısı bir politika izleyen Tan gazetesi, Hükümet yanlısı olan gençler tarafından tahrip edilmiştir. Dünya Savaşı'nın yarattığı şartlardan dolayı tek parti yönetimi basının üzerindeki baskısını daha da artırmıştır. 1940 yılında Başbakanlık Matbuat Umum Müdürlüğü Kanunu yürürlüğe girmiştir. İstanbul'da Örfi İdare kurularak, radyo yayını yönetim bakımından Matbuat Umum Müdürlüğü'ne bağlanmıştır. Matbuat Umum Müdürlüğü gazetelere kağıt dağıtımı işini üstlenmiştir. Bu düzenlemeler basın üzerindeki Hükümetin denetimini daha da artırmıştır. Basın Yayın Genel Müdürlüğü tarafından Hükümetin beğenmediği yayınlar yasaklanmış, gazeteler kapatılmaya başlanmıştır.[10]

Demokrat Parti, muhalefetteyken vaatte bulunduğu konulardan birisi de Batılı ülkelerde uygulanmakta olan basın kanununun Türkiye'de de uygulanması gerekliliğidir. Çok partili hayata geçişle birlikte basın ile ilgili yaşanılan önemli gelişmelerden birisi, Demokrat Parti'nin milletvekillerinin girişimleri ile Basın Kanunu'nda ellinci maddenin kaldırılması olmuştur. Ellinci maddenin açılımı şöyledir: *Ülkedeki politikaları eleştiren yayınlardan dolayı gazetelerin ve dergilerin yayınları geçici olarak durdurulur, yayına devam etmekte ısrar eden gazetelere ve dergilere gerekli ceza uygulanır.* Maddenin kaldırılması konusu ile ilgili ilk önergeyi veren kişi Celal Bayar olmuştur. Bu önerge ile herhangi bir yayın organını kapatma yetkisi Bakanlar

---

7 Yüksel Kaştan, "Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek Partili Dönemden Çok Partili Döneme Geçişte CHP'nin Yönetim Anlayışındaki Gelişmeler (1938-1950)", *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (2006), s. 132-133; Cumhuriyet, 12 Temmuz 1947, s. 1.

8 Abdulkerim Saka, *14 Mayıs 1950 Seçimleri Ekseninde Muhalefet ve İktidarın Sesi Olan Zafer ve Ulus Gazeteleri Üzerine Bir İnceleme*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2015, s. 44-45; Ercan Haytoğlu, "İnönü Döneminde Türkiye'de Siyasal Yaşam (1938-1950)", *Yakın Dönem Türk Politik Tarihi*, 3. Baskı, (Ed: Süleyman İnan-Ercan Haytoğlu), Anı Yayıncılık, Ankara 2011, s. 98.

9 Naim Arıkanoğlu, *Demokrat Parti İktidarında Hükümet Basın İlişkileri (1950-1957)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Turgut Özal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2014, s. 14-15.

10 Nuran Yıldız, "Demokrat Parti İktidarı (1950-1960) ve Basın", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, C. LI, S. 1, (1996), s. 482; İbrahim Koyuncu, *Türkiye'de Basın- İktidar İlişkisi (1950-1954)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale 1997, s. 14.

Kurulu'ndan alınarak mahkemelere verilecektir.[11] Adnan Menderes basın özgürlüğünün olmadığı yerde halkın diğer haklarının da korunamayacağını söylemiştir.[12] İsmet İnönü, Demokrat Parti'yi basın konusundaki söylemlerinde desteklemiştir. İnönü, dönemin şartlarına uygun daha yenilikçi ve özgürlükçü bir kanunun çıkarılması gerekliliğini savunmuştur.[13]

Basın Kanunu üzerine yapılan eleştiriler üzerine dönemin Başbakanı Şemseddin Günaltay gazetecileri sert bir üslupla uyarmıştır. Konuşmasında; gazetecilerin devlet otoritesini sarsmak yönünde yazılar yazdığını söyleyerek, bazı gazete yazarlarının basın hürriyetinden yola çıkarak bir nevi kahramanlık gösterilerinde bulunduklarını ve gittikleri yolun tehlikeli olduğunu söylemiştir.[14]

14 Mayıs 1950 Genel Seçimleri gerçekleştikten sonra bile Basın Kanunu hakkındaki tartışmalar varlığını sürdürmüştür. Basın Kanunu konusu mecliste de tartışmaları beraberinde getirmiştir. Abdurrahman Boyacıgiller (DP Zonguldak Milletvekili) meclisteki konuşmasında Matbuat Kanunu'nun çıkarılmasını istemediğini söylemiştir. Çünkü kanunların ülkede özgür bir basın ortamının oluşmasını engelleyeceğini iddia etmiştir. Bahadır Dülger (DP Erzurum Milletvekili) ise uygulanması gerekli olan Basın Kanunu'nun Türk milletini ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni gururlandıracağını belirterek, bu kanunun Türk milleti için özgürlüğün temsili olacağını söylemiştir.[15]

3. Demokrat Parti'nin İkinci Büyük Kongresi ve Yeni Seçim Kanunu

Basın özgürlüğü tartışmaları ülke gündemini meşgul ederken Demokrat Parti ikinci büyük kongresini gerçekleştirmek için çalışmalara başlamıştır.[16] Kongre, 29 Haziran 1949 tarihinde Ankara'da yapılmıştır. Kongre dört gün sürmüştür.[17] Kongrede Demokrat Parti, 1949 yılına kadar ki siyasi hayatını göz önünde bulundurarak hedeflerini ortaya koymuştur: 12 Temmuz Beyannamesi, Laiklik ilkesinin uygulanma şekli, adli teminatlı yeni bir seçim kanunu, memurlara tanınan imtiyazların kaldırılması, özel sektöre önem verilmesi, işçilere daha çok hak tanınması ve bütün vatandaşlara sosyal haklar sağlanması.[18]

Cumhuriyet Halk Partisi, büyük kongre ile ilgili bir tebliğ yayımlamıştır. Tebliğde, Demokrat Parti idarecilerinin vatandaşlar arasında huzursuzluk yarattığı belirtilmiştir. Başbakan Şemseddin Günaltay'a göre, ülkedeki huzursuzluk ortamı ancak güvenilir bir seçim kanununun oluşturulmasıyla sona erecektir. Cumhuriyet Halk Partisi iktidara geldiği günden beri vatandaşlarda hiçbir şüphe bırakmayacak bir seçim kanunu oluşturmak için çalışmıştır. Cumhuriyet Halk Partisi bu amaçla muhalif partilere seçim kanunu ile ilgili işbirliği teklif etmiş, ancak teklif muhalif partilerce kabul edilmemiştir.[19] Tebliğ ile ilgili Celal Bayar'ın

---

[11] Kadir Şeker, "İnönü Dönemi Basın Hayatı ve 1948-1950 Arasında CHP ile Muhalefet Arasında Basın Alanında Yaşanılan Tartışmalarda Merzifon Örneği", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 13, (2011), s. 46.

[12] Arıkanoğlu, *agt*., s. 16.

[13] Şeker, *agm*., s. 46; Cumhuriyet, 13 Eylül 1949, s. 3.

[14] Cumhuriyet, 6 Eylül 1949, s. 3.

[15] TBMM Tutanak Dergisi, Dönem:9, C.I, 23. Birleşim, 14 Temmuz 1950, s. 726-729.

[16] Samet Ağaoğlu, *Siyasi Günlük Demokrat Parti'nin Kuruluşu*, İletişim Yayınları, İstanbul 1993, s. 333.

[17] Mustafa Albayrak, *Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)*, Phoenix Yayınevi, Ankara 2004, s. 137; Beral Alacı, *Demokrat Parti Kongreleri, Bildirileri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, İzmir 2006, s. 70.

[18] Şeyhanlıoğlu, *age*., s. 186.

[19] Cumhuriyet, 28 Haziran 1949, s. 3; T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi, Dosya: 241, Fon Kodu: 30.1.0.0, Kutu No: 40, s. 2.

gazetecilere verdiği demeçte; tebliğin yayımlanma amacının Demokrat Parti'yi halkın gözünden düşürmek olduğunu ancak halkın bu sözlere kesinlikle inanmayacağını söylemiştir. Bayar tebliğde, seçim kanunu konusunu hiçbir zaman kötü bir amaç için kullanmadıklarını ve güven veren bir seçim kanununu oluşturmak için mücadele ettiklerini söylemiştir.[20] Bu tebliğ Millet Partisi tarafından da hoş karşılanmamıştır. Hikmet Bayur'un düşüncesine göre Demokrat Parti'nin kurucuları, Cumhuriyet Halk Partisi içindeki muhalefetin İsmet İnönü lehine çözüme kavuşmasına ve İnönü'nün tek parti iktidarını daha da güçlendirmesine katkıda bulunmuşlardır. Bu yüzden Türkiye'deki ihtilal tehlikesinin önlenebilmesi için ancak Millet Partisi'nin gösterdiği yolda yürümek gerekir.[21]

Adnan Adıvar Cumhuriyet gazetesindeki *"İleri Bir Adım"* isimli yazısında, 21 Temmuz seçimlerinin demokratik bir yönetime adım attığını iddia eden ülkede dürüst bir seçimin gerçekleşeceğini düşünen kişileri hayal kırıklığına uğrattığını söyleyerek sözlerine şöyle devam eder:[22]

"Demokrat Parti'nin sağdan soldan merkezden tahriklere maruz kaldığı söylenen ikinci kongresinde içlerini dökmek yolunda ölçüyü aşan bazı hatiplerin sözlerinin partinin idarecileri üzerinde bariz bir etkisi olmamasına rağmen demokrasinin zararına olmuştur. Aynı zamanda bu sözler en emin ve en düzgün bir seçim kanunu ile adli teminat dairesinde seçim yapmayı ve bu yoldan ülkede gerçek demokrasiyi kurmayı vaat eden Hükümetin son yayınladığı tebliğle yanlış bir yola götürmüştür."

Demokrat Parti büyük kongresi, 12 Temmuz Beyannamesi konusunun herkesin karşısında tartışılarak bir sonuca bağlanmasına vesile olmuştur. Kendi içlerinde bazı görüş ayrılıkları olsa da Demokrat Partililer parti bütünlüğünü koruyarak kongreyi sonlandırmışlardır. Demokrat Partililer kendilerine yöneltilen olumsuz yakıştırmaları önlemek amacı ile Cumhuriyet Halk Partisi'ne karşı sert bir tutum sergilemişlerdir. Bu sert tutum Demokrat Parti kongresinin onayladığı *"Milli Teminat Andı"* isimli belge ile ifade bulmuştur. Halk Partililer tarafından bu and *"Milli Husumet Andı"* olarak adlandırılmıştır. (Cumhuriyet Halk Partisi'nin, Demokrat Partililerin söylemleri ile ülke genelinde husumet yarattıklarını iddia etmesi üzerine bu kongre, Halk Partisi tarafından husumet olarak adlandırılmıştır.)[23]

Nadir Nadi, bir dahaki yapılacak olan seçimlere kadar vatandaşa güven verici bir kanunun hazırlanması gerekliliğini, Basın Kanunu'nun değiştirilmesi gerekliliğini, diğer kanunlarla ilgili yeni şartlara göre gerekli düzenlemelerin yapılması gerekliliğini söyler, ancak partiler arasında yaşanılan kavgalar yüzünden bu isteklerin gerçekleşmesinin mümkün olmadığını ifade eder. Kavga esnasında üzerinde en çok durulan meseleler ise seçim meselesi ve diktatörlük iddialarıdır.[24]

Mekki Said Esen, seçim kanununun geciktirilmesi ile ilgili yapılan eleştirileri yanlış bulduğunu şu sözleriyle ifade eder: *"…Benim bu gece ilgililer nezdinde yaptığım soruşturma ise seçim kanun tasarısının geciktirilmesi düşünülmemiş olduğunu gösterdi; aksine Bakanlar Kurulu bu*

[20] T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi, Ulus Gazetesi, Dosya: 808, Fon Kodu: 490.1.0.0, Kutu No: 204. 29 Haziran 1949, s. 1.

[21] Cumhuriyet, 29 Haziran 1949, s. 3.

[22] Adnan Adıvar, "İleri Bir Adım", *Cumhuriyet*, 2 Temmuz 1949, s. 4.

[23] Alacı, *agt*., s. 89-90.

[24] Nadir Nadi, "Çözülmeyen Düğümler", *Cumhuriyet*, 4 Ağustos 1949, s. 1.

konudaki çalışmalarını bitirmiş gibidir. Hatta tasarının Büyük Millet Meclisi'ne sunulmasının an meselesi olduğu bu durumdan haberdar kişilerce belirtilmiştir."[25]

Sadri Maksudi, bir seçim kanununun gerekliliği ile ilgili olarak, devlet idaresinin başında olan kişilerin halkın istediği ve güvendiği kişiler olması gerekliliğini vurgular. Maksudi'ye göre bunu sağlayacak olan da güzel bir şekilde hazırlanmış olan seçim kanunudur.[26]

Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu'ndan oluşan Demokrat Partili heyet, 1950 yılının Şubat ayında Cumhuriyet Halk Partili Hilmi Uran ile fiili bir nispi temsil sistemi kurulması konusu ile ilgili görüşmüştür. Seçim öncesinde koalisyon hükümeti kurma fikri gündeme gelmiştir. Demokrat Parti, İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanı olma fikrine sıcak bakabileceğini söylemiştir. Cumhuriyet Halk Partisi ise listelerde boş yer bırakarak fiili nispi temsil sistemini uygulamak istediğini, bu isteğin Demokrat Partililer tarafından teklif edildiğini, ancak daha sonra bu isteklerinden vazgeçtiklerini, diğer konuların ise arka planda kaldığını söylemiştir. Görüşmeler sonuçsuz kalmıştır.[27]

Türkiye Büyük Millet Meclisi, 16 Şubat 1950 tarihinde Seçim Kanunu ile ilgili gerekli düzenlemeleri yaptığını ilan etmiştir. Seçimler tek dereceli, genel, eşit, gizli oy ve açık tasnif ilkeleri doğrultusunda yapılacaktır. Seçimlerde çoğunluk sistemi benimsenmiştir. Yeni kurulacak olan parlamentoda dört yüz seksen yedi milletvekili bulunacaktır. Seçime katılacak olan partilere günde on dakika radyodan yayın yapma hakkı verilmiştir. Hükümet, seçimlerin 14 Mayıs 1950 tarihinde yapılacağını ilan etmiştir. 24 Mart 1950 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi, meclis seçimlerinin yenilenmesine karar vermiş ve bu doğrultuda çalışmalarını sonlandırmıştır.[28] Seçimlere adli teminat getirilmiştir.[29]

Seçmenler, partinin adayları ile bağımsız adaylar arasından karma liste düzenleyebileceklerdir. Seçim Kanunu'nun otuz beşinci maddesinin birinci fıkrasıyla da bağımsız adayların siyasi parti listelerinde yer almalarına olanak sağlanmıştır. Seçim Kanunu'na göre; Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarından her kırk bin kişi için bir milletvekili seçilecektir. Yirmi iki yaşını bitiren kadın-erkek her Türk vatandaşı milletvekili seçme hakkına sahiptir. Otuz yaşını bitiren kadın-erkek her Türk vatandaşı milletvekili seçilebilecektir.[30]

4.14 Mayıs 1950 Genel Seçimleri

Demokrat Parti'nin demokratik usullerle yapılan seçimlerle iktidara gelmesi birçok kişinin nezdinde *"beyaz devrim"* ya da *"kansız ihtilal"* olarak görülmüştür.[31] İktidar partisi ve muhalif partiler seçim tarihi kesinleştikten sonra seçim hazırlıklarına başlamışlardır. Cumhuriyet Halk Partisi'nin seçim hazırlıklarını şu şekilde sıralayabiliriz: partinin çeşitli kuruluşlarının hazırlıklarını tamamlama ve kuruluşları kuvvetlendirme, partileri ve parti kurucularını birbirleriyle kaynaştırma, inkılâpların gerçekleşmesinde ve yayılmasında hizmetleri olan parti kuruluşlarının ülkenin en kuvvetli dayanağı olduğunun gösterilmesi.[32]

---

25 Cumhuriyet, 16 Aralık 1949, s.3.

26 Sadri Maksudi, "Bir Hukuk Abidesi: Yeni Seçim Kanunu Tasarısı", *Cumhuriyet*, 13 Ocak 1950, s. 3.

27 Mustafa Çufalı, *TBMM VIII. Dönem (1946-1950) Türk Parlamento Tarihi*, 1. Baskı, No: 146, TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, Ankara 2011, s. 24; Ağaoğlu, *age*., s. 381-383.

28 Çufalı, *age*., s. 23-24; TBMM Tutanak Dergisi, Dönem:8, C.XXV, 72. Birleşim, 24 Mart 1950, s. 1046.

29 Albayrak, *age*., s. 162.

30 Kenan Olgun, "Türkiye'de Cumhuriyet'in İlanından 1950'ye Genel Seçim Uygulamaları", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C. XXVII, S. 79, (2011), s. 23-24.

31 Taner Timur, *Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş*, İmge Yayınları, Ankara 2003, s. 30.

32 T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi, Dosya: 241, Fon Kodu: 490.01, s. 1-3.

Cumhuriyet Halk Partisi listesinde yeni isimlere öncelik verilmiştir. Partide daha genç isimler yer almaya başlamışlardır. Avukat, tüccar ve çiftçi ön plana çıkan meslek grupları arasındadır. Partinin genel çizgisini idareci-bürokrat kesim oluşturmuştur.[33] Cumhuriyet Halk Partisi'nin seçim öncesinde ülke genelinde demokratikleşme ile ilgili verdiği vaatleri, seçim atmosferinin kızışmasından dolayı Cumhuriyet Halk Partisi'nin aleyhine bazı gelişmelerin yaşanmasına sebep olmuştur. Hüseyin Rauf Orbay ara seçimlerde adaylığını bağımsız olarak koymuştur. Asker kökenli siyaset adamlarından olan Ali Fuat Cebesoy Cumhuriyet Halk Partisi'nden istifa ettiğini açıklamıştır. Gazeteci Nadir Nadi ise Demokrat Parti listesinden aday olmuştur.[34]

Demokrat Partililerin seçim öncesinde üzerinde durduğu konular; işçi meselesi, büyükşehirlerdeki mesken ve gıda meseleleri, sağlık sorunları ve Hükümetin ekonomi politikasıdır.[35] Seçim güvencesi Demokrat Parti'nin propagandalarında en çok vurgu yaptığı konulardan biri olmuştur. Demokrat Partili adaylar seçim propagandalarında, yeni kanunun adaletli ve objektif bir seçim kanunu olduğunu söylemişlerdir. Demokrat Parti, yeni Seçim Kanunu ile oyları güvence altına aldığını, böylece istedikleri kişileri iktidara taşıyabileceklerini söylemişlerdir. Zafer gazetesi, Demokrat Parti'nin bu dönemde seçim propagandalarını halka duyurmada önemli bir araç olmuştur.[36]

Cumhuriyet Halk Partisi tarafından Demokrat Partili adaylar komünist propaganda yapmakla suçlanmışlardır. Suçlamalar Demokrat Partililer nezdinde dini söylemleri siyasete alet etme konusunda yoğunlaşmıştır.[37] Demokrat Parti'nin aday listesine baktığımızda; aday olan kişiler genellikle avukatlar, çiftçiler, tüccarlar ve memurlardan oluşmaktadır.[38] Aday listelerinde özellikle çiftçilere geniş ölçüde yer ayrılmıştır.[39]

Demokrat Parti'nin seçim bildirisi şöyledir: Bütçede tasarruf politikasının uygulanacağı, vergilerin düşürüleceği, yabancı sermayenin ve tekniğinin ülkeye getirileceği, işçi sorunlarının Batılı ülkelerdeki kanunların örnek alınarak çözüme kavuşturulacağı ve devri sabık yaratılmayacağı vurgulanarak seçim bildirisi *"Söz Milletindir!"* sloganı ile son bulmuştur.[40]

Millet Partisi, İsmet İnönü'yü diktatörlükle suçlamıştır.[41] Millet Partisi toplantılarında milletvekillerine ve partilerine vurulan irtica damgasını reddetmiştir.[42] Millet Partisi, İstanbul İl Kongresi'nde grev hakkı konusunu ele alarak iktidarı ve Demokrat Parti'yi eleştirmiştir. Kongrede Millet Partisi; öğretim kurumlarının ve hastanelerin özelleştirilmesi, valilerin ve savcıların halk tarafından seçilmesi, işçilere grev hakkının tanınması gibi konularda isteklerde bulunmuştur.[43]

---

33 Nadir Nadi, "Listeler", *Cumhuriyet*, 26 Nisan 1950, s. 1-3.

34 Murat Karataş, "1950 Yılı Genel Seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi'nin Seçmeni İkna Çabaları", *History Studies International Journal of History*, C. VI, S. 3, (2014), s. 520.

35 Cumhuriyet, 15 Nisan 1950, s. 1.

36 Sinan Yıldırmaz, "1950 Seçimleri ve Propaganda", *Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Dergisi*, S. 6, (2004), s. 135-136.

37 Cumhuriyet, 7 Mayıs 1950, s. 5; Özel Şahingiray, *Celal Bayar'ın Söylev ve Demeçleri (1920-1953)*, Nadir Kitabevi, Ankara 1954, s. 412-415.

38 Cumhuriyet, 25 Nisan 1950, s. 1.

39 Nadi, *agm*., 26 Nisan 1950, s. 3.

40 Cumhuriyet, 9 Mayıs 1950, s. 1-3.

41 Cumhuriyet, 26 Mart 1950, s. 3.

42 Cumhuriyet, 16 Nisan 1950, s. 1-3.

43 Cumhuriyet, 19 Mart 1950, s. 1; Fatma Alev Atayakul, *Türkiye'de Demokrat Parti Döneminde Genel Seçimler (1950-1954-1957)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2007, s. 159.

Cumhuriyet Halk Partisi, muhalif partiler tarafından seçim hazırlıkları için devletin parasını kullandığı ve halkın oylarını alabilmek için hediyeler dağıttığı iddialarıyla eleştirilmiştir.[44] Abidin Daver *"Seçim Propagandasında Ölçü"* isimli yazısında, Cumhuriyet Halk Partisi'ni ileriyi düşünmeden gerçekleştiremeyeceği vaatlerde bulunan, gününü kurtarma peşinde olan bir parti olarak değerlendirmiştir.[45] Burhan Felek *"Partiler Arası Nezaket"* isimli yazısında, seçim mücadelesinde rakiplerin birbirini küçümsememesi gerektiğini ve bu durumun kendilerine zarar vereceğini söylemiştir.[46]

Cumhuriyet Halk Partisi, 27 Nisan 1950 tarihinde, Millet Partisi, 8 Nisan 1950 tarihinde basına vererek, 2 Mayıs 1950 tarihinde ve Demokrat Parti, 8 Mayıs 1950 tarihinde seçim beyannamelerini radyo vasıtasıyla halka duyurmuşlardır.[47] Genel Seçimlere toplam yirmi beş partiden sadece Cumhuriyet Halk Partisi ve Demokrat Parti ülke genelinde katılabilmiştir.[48]

14 Mayıs 1950 Genel Seçimlerinde; sekiz milyon dokuz yüz beş bin beş yüz yetmiş altı seçmenden yedi milyon dokuz yüz on altı bin doksan biri oy kullanmış olup, katılma oranı yüzde seksen sekizdir. Seçimlerde yaklaşık olarak kırk bin sandıkta oy kullanılmıştır.[49]

Tablo 1: Partilerin Aldıkları Oylar ve Milletvekili Sayıları

Ağaoğlu, *age*., s. 129.

Parti Adı	Aldığı Oy	Oy Oranı %	Çıkardığı Milletvekili
Demokrat Parti	4.242.831	53.59	408
Cumhuriyet Halk Partisi	3.165.096	39.98	69
Millet Partisi	240.209	3.03	1
Bağımsızlar	267.955	3.40	9

14 Mayıs 1950 Genel Seçimleri sükûnet içinde geçmiş ve katılım oranı oldukça yüksek olmuştur. Seçimler gerçekleşirken Trabzon'da seçmenlere baskı yapıldığı yönünde iddialar ortaya atılmıştır. Konya'da da bir kaymakam baskı ve hile iddiasıyla tutuklanmıştır.[50]

Cumhuriyet Halk Partililer Demokrat Parti'yi seçim sonrası iki konuda suçlamışlardır. İlki Cumhuriyet Halk Partisi nezdinde seçimlerin kaybedilmesinde en büyük rolü oynayan kişi Nihat Erim'dir. Çünkü Nihat Erim, seçimlere adli kontrolün getirilmesini istemiştir. Diğer bir unsur ise yeni Seçim Kanunu'nda nispi temsil yerine çoğunluk sisteminin kabul edilmesidir.[51]

Doğu illerinde seçimi Cumhuriyet Halk Partisi kazanmıştır. Bingöl, Bitlis, Erzincan, Hakkâri, Hatay, Kars, Ordu, Muş, Malatya ve Sinop illerinde tam liste halinde elli milletvekili

44 Şehabeddin Uzunkaya, "Samsun'da Herkes "Kendi Atını Nallatmakla" Meşgul", *Cumhuriyet*, 7 Mayıs 1950, s. 5.

45 Abidin Daver, "Seçim Propagandasında Ölçü", *Cumhuriyet*, 3 Nisan 1950, s. 1-3.

46 Burhan Felek, "Partiler Arası Nezaket", *Cumhuriyet*, 5 Mayıs 1950, s. 3.

47 Cumhuriyet, 28 Nisan 1950, s. 1-3; Cumhuriyet, 9 Nisan 1950, s. 1-3; Cumhuriyet, 9 Mayıs 1950, s. 1-4.

48 Ağaoğlu, *age*., s. 129.

49 Ağaoğlu, *age*., s. 129.

50 Albayrak, *age*., s. 413.

51 Yıldırmaz, *agm*., s. 132-133; Cumhuriyet, 17 Mayıs 1950, s. 1-3.

çıkarmıştır.[52] Demokrat Parti ise kırk beş ilde tam liste halinde seçimi kazanmıştır. İstanbul, İzmir ve Ankara bu illerin başında gelmektedir.[53] Adnan Menderes Aydın'dan ve İstanbul'dan, Celal Bayar Bursa'dan ve İstanbul'dan, Fuat Köprülü Aydın'dan ve İstanbul'dan, Refik Koraltan Balıkesir'den ve İçel'den oy alarak ikişer ilden de milletvekili seçilmişlerdir. Demokrat Parti'den Bağımsız olarak adaylığını koyan Ali Fuat Cebesoy Eskişehir'den ve İstanbul'dan, Halide Edip Adıvar İzmir'den, Nadir Nadi Muğla'dan, Suat Hayri Ürgüplü Kayseri'den, Sinan Tekelioğlu Seyhan'dan ve Kemal Türkoğlu ise Mardin'den milletvekili seçilmişlerdir.[54]

2 Haziran 1950 tarihinde Demokrat Parti'nin ilk kabinesi, iki yüz seksen iki vekilin oyu ile güvenoyu almış ve Adnan Menderes Başbakan olmuştur. Celal Bayar Cumhurbaşkanı olduğu için parti başkanlığından istifa etmiş ve Adnan Menderes Demokrat Parti'nin Genel Başkanlığına seçilmiştir. Bu görevi 27 Mayıs 1960 askeri darbesine kadar sürdürmüştür.[55]

Cumhuriyet gazetesi yazarlarının geneli seçim sürecinde Demokrat Parti'yi desteklemesine rağmen, yazar kadrosundan hem Demokrat Parti'den hem de Cumhuriyet Halk Partisi'nden aday gösterilenler olmuştur. Seçim sonrasında Cumhuriyet gazetesi yazarları yazılarında dengeli bir üslup sergilemişlerdir. Yazarlar seçimlerin sükunet içerisinde gerçekleştiğini köşe yazılarına taşımışlardır. Abidin Daver, 1950 seçimleri öncesinde halkın bazı kesimlerinin Cumhuriyet Halk Partisi'nin yeniden iktidar olacağını düşündükleri için sandık başına gitme lüzumunda bulunmadıklarını söyler. Eski seçim kanununun güvenilir bir seçim kanunu olmadığını yazısında belirtir.[56] Nadir Nadi, 14 Mayıs seçimlerini Türk halkının zor bir sınavı başarılı bir şekilde geçmesi olarak değerlendirir. Demokratik yönetim sisteminin temeli kabul edilen halk iradesinin Türkiye'de büyük bir olgunlukla gerçekleştiğini ifade eder.[57]

Seçimler Türkiye'de olduğu kadar yabancı ülkelerde de büyük ilgi uyandırmıştır. Uluslararası basına göre, Türkiye'de seçimlerin demokratik bir şekilde gerçekleşmesinin asıl sebebi, Türkiye'nin Atlantik Paktı'na katılmak istemesi ya da bir Doğu Akdeniz Paktı'nı kurmak istemesidir.[58] New York Times gazetesi, Demokratların iktidara gelmesini hayat pahalılığına ve bu yüzden köylü insanının bu durumdan memnun olmamasına bağlar.[59] İngiliz gazeteleri Türkiye'deki seçimlerin sonuçlarına büyük yer ayırmışlardır. Siyasi yorumcular Türkiye'nin özgür dünya safında yer almaya devam edeceğini söylemişlerdir.[60]

Sonuç

Cumhuriyet gazetesi gerek siyasi yönden gerekse ideolojik açıdan Atatürk ilke ve inkılâplarını benimsemiş ve döneminde şahitlik ettiği siyasi olayları bu çerçeveden değerlendirmiştir. Cumhuriyet gazetesi, kurulduğu günden itibaren İkinci Dünya Savaşı'na kadarki geçen süre zarfında Cumhuriyet Halk Partisi ile aynı düşünce doğrultusunda yayın hayatını sürdürmüştür. Ancak gazete, İkinci Dünya Savaşıyla birlikte ülkenin geçtiği zor

52 Şevket Süreyya Aydemir, *Menderes'in Dramı 1889-1960*, Remzi Kitapevi, İstanbul 2001, s. 286.

53 Ağaoğlu, *age*., s. 129; Cumhuriyet, 15 Mayıs 1950, s. 3.

54 Cumhuriyet, 15 Mayıs 1950, s. 3; Cumhuriyet, 16 Mayıs 1950, s. 1-3; Cumhuriyet, 17 Mayıs 1950, s. 1-3.

55 Şeyhanlıoğlu, *age*., s. 196.

56 Abidin Daver, "Alnımızın Akı ile", *Cumhuriyet*, 15 Mayıs 1950, s. 1-3.

57 Nadir Nadi, "O Günün Manası", *Cumhuriyet*, 16 Mayıs 1950, s. 1.

58 Abidin Daver, "Gediği Kapatmak Gerekir", *Cumhuriyet*, 5 Haziran 1950, s. 1-3.

59 Cumhuriyet, 17 Mayıs 1950, s. 3.

60 Cumhuriyet, 17 Mayıs 1950, s. 3.

dönemi de göz önünde bulundurarak Hükümetin aleyhinde yazılar yayımlamaya başlamıştır. Bu sebepten ötürü gazete, Hükümet tarafından sansürle cezalandırılmıştır. Çok partili siyasi hayatla birlikte Cumhuriyet gazetesi, basın özgürlüğünü savunan Demokrat Parti ile yakın bir çizgide yayın hayatını sürdürmeye başlamıştır. Gazetenin 1950'li yılların başındaki siyasi görüşü, Demokrat Parti'nin siyasi hedefleri ile örtüşmektedir. Özellikle Demokrat Parti'nin siyasi hedeflerinde insan haklarına öncelik vererek, devletin ekonomik gelişiminin, insan haklarının gelişimine bağlı olarak düzeleceği vurgusu gazetenin başyazarlarından Nadir Nadi'nin Demokrat Parti'ye olumlu bakmasına sebep olmuştur. Bu durum dolayısıyla Cumhuriyet gazetesi ile Demokrat Parti'yi yakınlaştırmıştır.

Demokrat Parti'nin, insan hakları ve özgürlükleri ile ilgili söylemleri ve basına vermiş olduğu özgürlük vaatleri, dönemin basın yayın kuruluşlarının büyük bir kısmının desteğini almasına neden olmuştur. 14 Mayıs 1950 Genel Seçimleri ile Demokrat Parti'nin iktidara gelmesinde basının katkısı oldukça büyüktür. İktidara gelen Demokrat Parti, muhalefet döneminde vaat ettiği basın özgürlüğü ile ilgili hedeflerini Hükümet programında icraata geçirerek basının desteğini kazanmıştır. Demokrat Parti Hükümeti'nin 1950 yılında çıkardığı Basın Kanunu ile basın üzerindeki baskı büyük oranda kalkmıştır.

KAYNAKLAR

Arşiv Belgeleri ve TBMM Tutanak Belgeleri

BCA, Dosya: 241, Fon Kodu: 30.1.0.0, Kutu No: 40.

BCA, **Ulus Gazetesi**, Dosya: 808, Fon Kodu: 490.1.0.0, Kutu No: 204.

BCA, Dosya: 241, Fon Kodu: 490.01.

TBMM Tutanak Dergisi, Dönem:8, C.25, 72. Birleşim, 24 Mart 1950.

TBMM Tutanak Dergisi, Dönem:9, C.1, 23. Birleşim, 14 Temmuz 1950.

Gazeteler

Cumhuriyet--------1947-1950

Cumhuriyet, 12 Temmuz 1947: 1.

Cumhuriyet, 28 Haziran 1949: 3.

Cumhuriyet, 29 Haziran 1949: 3.

Cumhuriyet, 6 Eylül 1949: 3.

Cumhuriyet, 13 Eylül 1949: 3.

Cumhuriyet, 16 Aralık 1949: s.3.

Cumhuriyet, 19 Mart 1950: 1.

Cumhuriyet, 26 Mart 1950: 3.

Cumhuriyet, 9 Nisan 1950: 1-3.

Cumhuriyet, 15 Nisan 1950: 1.

Cumhuriyet, 16 Nisan 1950: 1-3.

Cumhuriyet, 9 Mayıs 1950: 1-4.

Cumhuriyet, 25 Nisan 1950: 1.

Cumhuriyet, 28 Nisan 1950: 1-3.

Cumhuriyet, 7 Mayıs 1950: 5.

Cumhuriyet, 9 Mayıs 1950: 1-3.

Cumhuriyet, 15 Mayıs 1950: 3.

Cumhuriyet, 16 Mayıs 1950: 1-3.

Cumhuriyet, 17 Mayıs 1950: 1-3.

Gazete Köşe Yazıları

ADIVAR, Adnan, (2 Temmuz 1949), "İleri Bir Adım", *Cumhuriyet*.

DAVER, Abidin, (3 Nisan 1950), "Seçim Propagandasında Ölçü", *Cumhuriyet*.

DAVER, Abidin, (15 Mayıs 1950), "Alnımızın Akı ile", *Cumhuriyet*.

DAVER, Abidin, (5 Haziran 1950), "Gediği Kapatmak Gerekir", *Cumhuriyet*.

FELEK, Burhan, (5 Mayıs 1950), "Partiler Arası Nezaket", *Cumhuriyet*.

MAKSUDİ, Sadri, (13 Ocak 1950), "Bir Hukuk Abidesi: Yeni Seçim Kanunu Tasarısı", *Cumhuriyet*.

NADİ, Nadir, (4 Ağustos 1949), "Çözülmeyen Düğümler", *Cumhuriyet*.

NADİ, Nadir, (26 Nisan 1950), "Listeler", *Cumhuriyet*.

NADİ, Nadir, (16 Mayıs 1950), "O Günün Manası", *Cumhuriyet*.

UZUNKAYA, Şehabeddin, (7 Mayıs 1950), "Samsun'da Herkes "Kendi Atını Nallatmakla" Meşgul", *Cumhuriyet*.

Diğer Kaynaklar

AĞAOĞLU, Samet, *Siyasi Günlük Demokrat Parti'nin Kuruluşu*, İletişim Yayınları, İstanbul 1993.

ALACI, Beral, *Demokrat Parti Kongreleri, Bildirileri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, İzmir 2006.

ALBAYRAK, Mustafa, *Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)*, Phoenix Yayınevi, Ankara 2004.

ARIKANOĞLU, Naim, *Demokrat Parti İktidarında Hükümet Basın İlişkileri (1950-1957)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Turgut Özal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2014.

ATAYAKUL, Fatma Alev, *Türkiye'de Demokrat Parti Döneminde Genel Seçimler (1950-1954-1957)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2007.

AYDEMİR, Şevket Süreyya, *Menderes'in Dramı 1889-1960*, Remzi Kitapevi, İstanbul 2001.

BENHÜR, Çağatay, "1945-1946 Yıllarında Türkiye'de Politik Gelişmelere Genel Bir Bakış", *Journol of Qafqaz University*, S. 24, (2008), s. 30-41.

ÇUFALI, Mustafa, *TBMM VIII. Dönem (1946-1950) Türk Parlamento Tarihi*, 1. Baskı, No: 146, TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, Ankara 2011.

HAYTOĞLU, Ercan, "İnönü Döneminde Türkiye'de Siyasal Yaşam (1938-1950)", *Yakın Dönem Türk Politik Tarihi*, 3. Baskı, (Ed: Süleyman İnan-Ercan Haytoğlu), Anı Yayıncılık, Ankara 2011.

KARATAŞ, Murat, "1950 Yılı Genel Seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi'nin Seçmeni İkna Çabaları", *History Studies International Journal of History*, C. VI, S. 3, (2014), s.199-215.

KAŞTAN, Yüksel, "Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek Partili Dönemden Çok Partili Döneme Geçişte CHP'nin Yönetim Anlayışındaki Gelişmeler (1938-1950)", *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (2006), s.123-140.

KİRMAN, Emir, *Çok Partili Döneme Geçiş Süreci ve Türk Siyasal Kültüründe Muhalefet Olgusunun Gelişimi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2006.

KOYUNCU, İbrahim, *Türkiye'de Basın- İktidar İlişkisi (1950-1954)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale 1997.

OLGUN, Kenan, "Türkiye'de Cumhuriyet'in İlanından 1950'ye Genel Seçim Uygulamaları", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C. XXVII, S. 79, (2011), s. 1-36.

SAKA, Abdulkerim, *14 Mayıs 1950 Seçimleri Ekseninde Muhalefet ve İktidarın Sesi Olan Zafer ve Ulus Gazeteleri Üzerine Bir İnceleme*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2015.

ŞAHİNGİRAY, Özel, *Celal Bayar'ın Söylev ve Demeçleri (1920-1953)*, Nadir Kitabevi, Ankara 1954.

ŞEKER, Kadir, "İnönü Dönemi Basın Hayatı ve 1948-1950 Arasında CHP ile Muhalefet Arasında Basın Alanında Yaşanılan Tartışmalarda Merzifon Örneği", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.13, (2011), s. 39-54.

ŞEYHANLIOĞLU, Hüseyin, *Türk Siyasal Muhafazakarlığının Kurumsallaşması ve Demokrat Parti*, Kadim Yayınları, Ankara 2011.

TİMUR, Taner, *Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş*, İmge Yayınları, Ankara 2003.

TOKER, Metin, *Demokrasimizin İsmet Paşalı Yılları (1965-1973): DP'nin Altın Yılları (1944-1973)*, Bilgi Yayınevi, Ankara 1991.

TUNAYA, Tarık Zafer, *Türkiye'de Siyasal Partiler (İkinci Meşrutiyet Dönemi 1908-1918)*, 1. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul 2007.

YILDIRMAZ, Sinan, "1950 Seçimleri ve Propaganda", *Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Dergisi*, S. 6, (2004), s. 131-157.

YILDIZ, Nuran, "Demokrat Parti İktidarı (1950-1960) ve Basın", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, C. LI, S. 1, (1996), s. 481-505.